

LITERATURA GRISA

EVIDENCIA QUE NO SEMPRE ARRIBA A LES REVISTES

RELLEVANT • ACCESSIBLE • CONFIABLE

Informació valuosa per a la recerca, la pràctica i la presa de decisions en salut

INFORMES TÈCNICS I CIENTÍFICS

DOCUMENTS INSTITUCIONALS I GOVERNAMENTALS

TESIS I TREBALLS ACADÈMICS

DOCUMENTS DE TREBALL I PREPRINTS

GUIES, MANUALS I MATERIALS EDUCATIUS

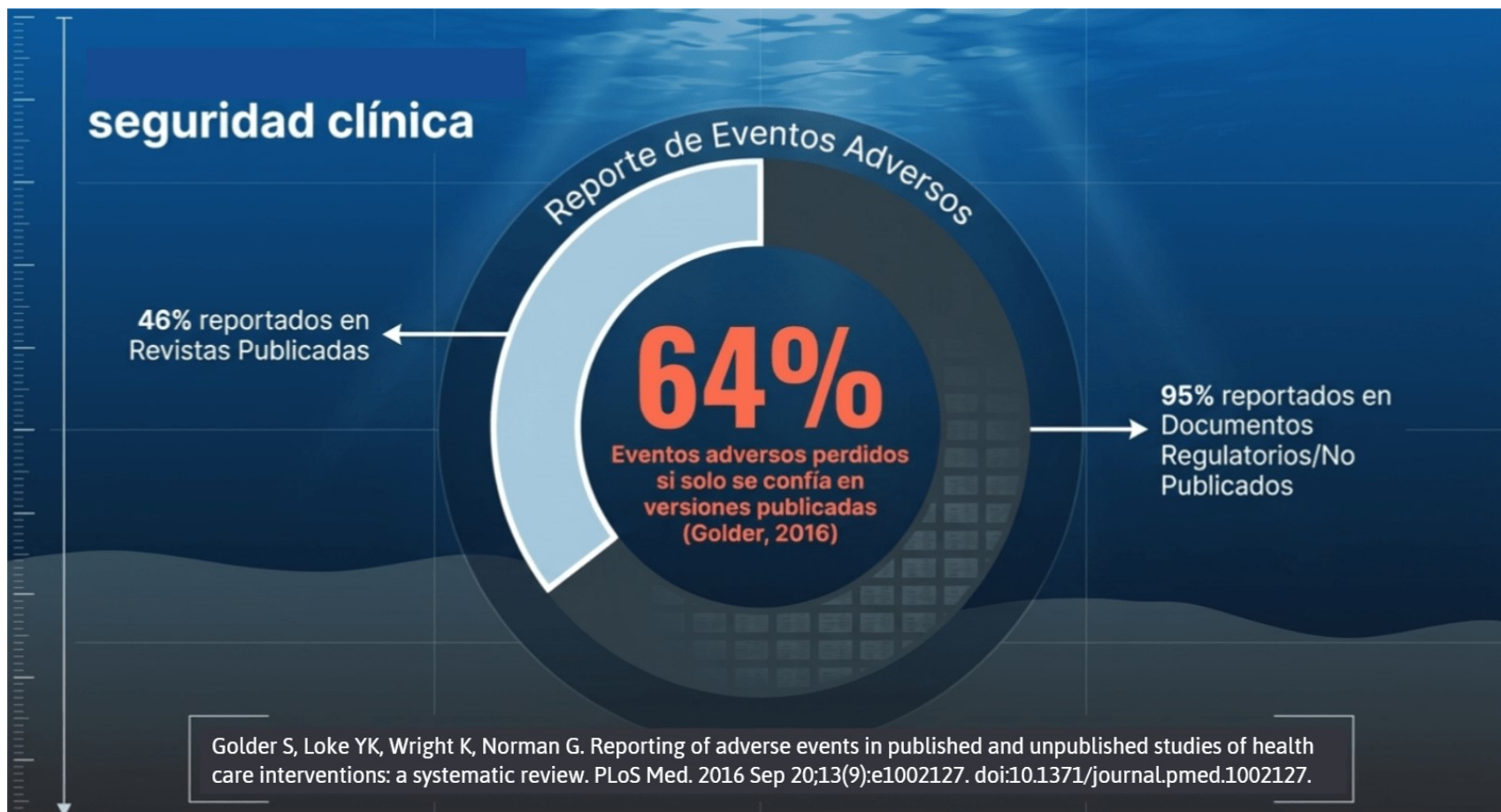
AMPLIAR LA CERCA. TROBAR MÉS EVIDÈNCIA. MILLORAR LA SALUT.

Silvia Semaan Llurba
Juliol 2026

Què veurem de la literatura grisa?

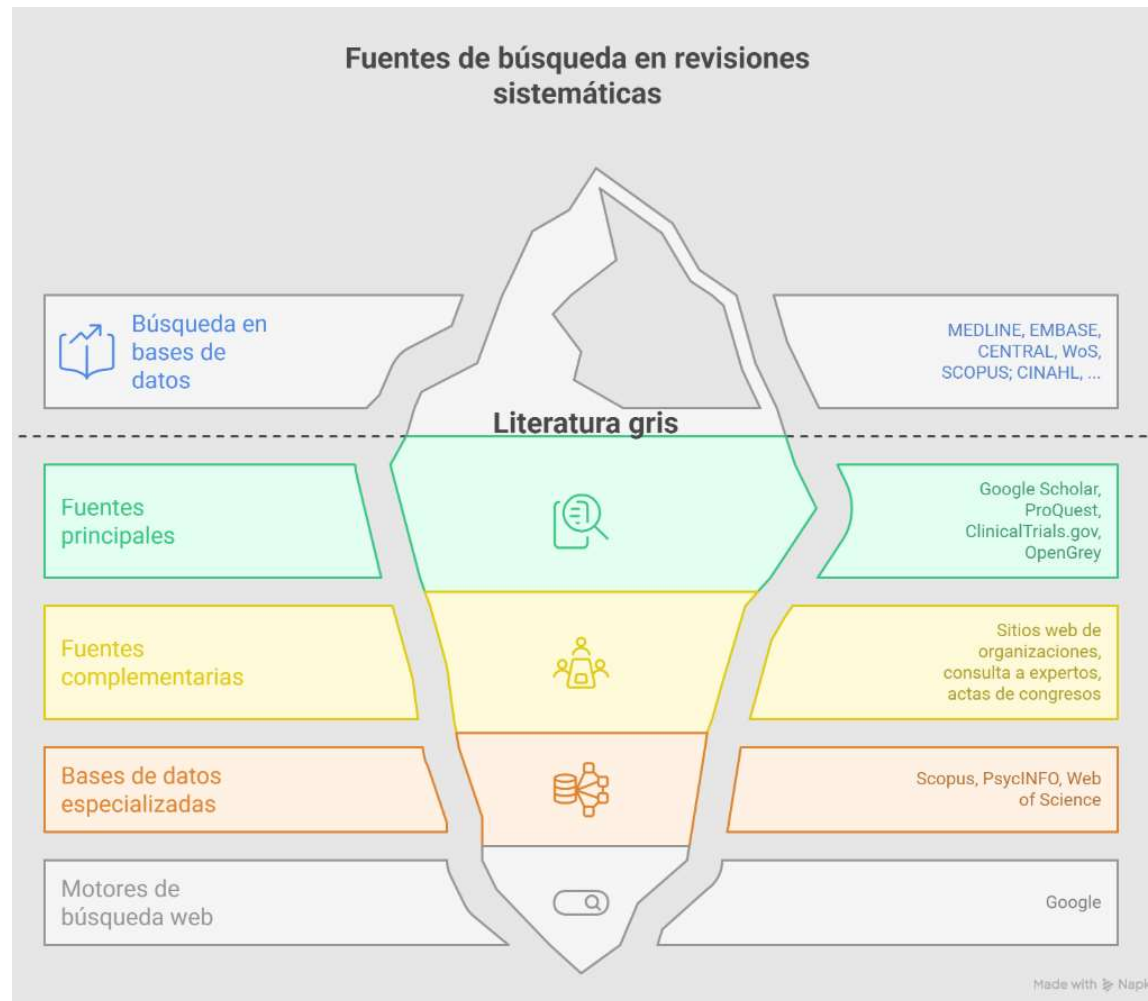
- Què és?
- Característiques principals
- Importància
- Limitacions
- Fiabilitat
- Exemples
- Organismes i institucions
- Repositoris
- Recursos
- Com citar-la

Unes imatges valen més que ...

Què és la literatura gris?

Qualsevol document que no es difón pels canals ordinaris de publicació comercial (editorials), creat per diferents institucions com poden ser: governs, universitats, hospitals, societats, associacions, etc. I per això de vegades pot plantejar problemes d'accés.

Biblioteca Médica del Hospital Universitario de Getafe. (2026, 23 de marzo).

Literatura gris en revisiones sistemáticas: por qué no deberíamos pasarla por alto.

<https://bibliogetafe.com/2026/03/23/literatura-gris-en-revisiones-sistematicas-por-que-no-deberiamos-pasarla-por-alto/>

Característiques principals

1 PRODUCCIÓ I DIFUSIÓ LIMITADA

No es distribueix àmpliament com els articles de revistes científiques.

2 NO SEMPRE INDEXADA → DIFICULTAT LOCALITZACIÓ

✗ No sempre indexada

✗ Dificil de localitzar

✗ Requereix estratègia de cerca

3 INFORMACIÓ RELLEVANT I DETALLADA

- ✓ Contingut específic i detallat
- ✓ Context real i actual
- ✓ Dades, mètodes i resultats aprofundits

4 CRUCIAL PER A DECISIONS EN SALUT PÚBLICA I POLÍTQUES

DADES PRELIMINARS
Informació inicial per orientar decisions.

RESULTATS POSSIBLEMENT NO PUBLICATS EN REVISTES CIENTÍFIQUES
Evidència valuosa que d'altra manera no seria accessible.

5 NO S'AJUSTA A LES NORMES DE CONTROL BIBLIOGRÀFIC

ISSN / ISBN

ÍNDEXS D'IMPACTE

FACTORS D'IMPACTE

INDEXACIÓ TRADICIONAL

Per això, pot ser menys visible i reconeguda en els circuits acadèmics.

6 ESTUDIS PÚBLICS QUE REQUIEREIXEN QUE ESTIGUIN EN ACCÉS OBERT

La majoria de la literatura grisa provinent d'organismes públics ha d'estar disponible en accés obert per transparència i interès públic.

7 AJUDA A DISSENYAR ESTRATÈGIES DE CERCA I VALORACIÓ EN INVESTIGACIONS

La literatura grisa és una font clau per a investigacions rigoroses i completes, especialment en salut pública i polítiques.

IDENTIFICAR
INFORMACIÓ CLAU

DISSENYAR
ESTRATÈGIES DE CERCA
EFFECTIVES

AVALUAR
LA QUALITAT
I RELLEVÀNCIA

INTEGRAR EN
LA PRESA DE
DECISIONS

Millora la qualitat de l'evidència i la presa de decisions en salut.

LA LITERATURA GRISA COMPLEMENTA LA LITERATURA CIENTÍFICA I ÉS ESSENCIAL PER A UNA VISIÓ MÉS COMPLETA I REALISTA DE L'EVIDÈNCIA.

Perquè és important la literatura gris?

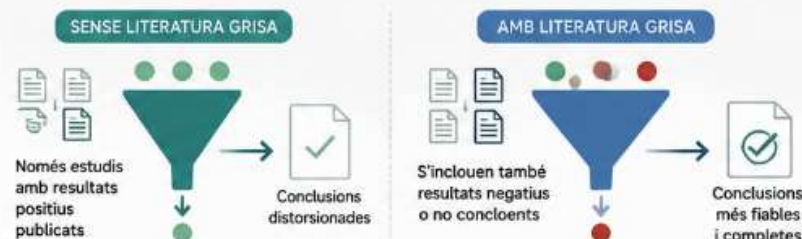
ACCÉS A INFORMACIÓ "OCULTA"

Informació no publicada que d'altra manera no seria accessible. Conèixer polítiques públiques, informes tècnics o informació institucional.

REDUCCIÓ BIAIX DE PUBLICACIÓ

Inclou estudis amb resultats negatius o no concloents, evita conclusions distorsionades en revisions sistemàtiques.

INFORMACIÓ ACTUALITZADA I RÀPIDA

Es difon més ràpid que els articles revisats per parells.

EN SANITAT, MOLT VALUOSA

Moltes guies clíniques, protocols i dades epidemiològiques no es publiquen en revistes científiques.

Sempre convé contrastar-la amb articles científics quan sigui possible.

La literatura gris complementa la literatura científica i enriqueix la presa de decisions en salut pública i assistència sanitària.

Limitacions literatura gris

- **Falta de revisió per parells** (molts no avaluats externament, podria afectar al rigor)
- **Qualitat desigual** (documents molt sòlids, d'altres incomplets o poc rigurosos. Cal avaluar autoritat i metodologia)
- **Dificultat de verificació i accés** (de vegades costen de trobar, no ben indexats, no metadades estandaritzades, pot canviar d'ubicació)
- **Biaixos** (poden presentar informació amb interessos específics)

Fiabilitat literatura gris

INSTITUCIÓ O AUTORIA RECONEGUDA

Prové d'organismes oficials,
institucions o investigadors
experts en l'àmbit.

ORGANISMES
OFICIALS

INSTITUCIONS
PÚBLIQUES

INVESTIGADORS
EXPERTS

ACTUALITAT DE LA INFORMACIÓ

Sol ser més recent que
la publicada, més útil en
àmbits que evolucionen ràpid.

LITERATURA PUBLICADA
(REVISTES CIENTÍFIQUES)

LITERATURA GRISA
(MÉS RECENT I ACTUALITZADA)

METODOLOGIA TRANSPARENT

Explica clarament els mètodes,
objectius, financiació, dades
i limitacions, augmenta
la credibilitat.

OBJECTIUS
CLARS

MÈTODES
DETALLATS

FINANCIACIÓ
DECLARADA

DADES
EXPLICADES

LIMITACIONS
IDENTIFICADES

MÉS CREDIBILITAT

REVISIÓ INTERNA/ TÈCNICA

Alguns informes passen
controls tècnics rigorosos
abans de la seva publicació.

ELABORACIÓ
DE L'INFORME

REVISIÓ TÈCNICA
INTERNA

CONTROL DE QUALITAT
I VALIDACIÓ

INFORME
PUBLICAT

DADES VERIFICABLES I FONTS CITADES

Les dades es poden comprovar
i les fonts utilitzades
estan citades.

DADES VERIFICABLES

FONTS CITADES

INFORMACIÓ
FIABLE I TRAÇABLE

Exemples de literatura grisa

EN L'ÀMBIT DE LES CIÈNCIES DE LA SALUT

Documentació valuosa que no sempre es publica en revistes científiques, però que aporta coneixement rellevant per a la pràctica, la recerca i la presa de decisions.

PREPRINTS

Investigacions compartides abans de la revisió per parells.

PONÈNCIES I COMUNICACIONS DE CONGRESSOS

Presentacions orals o pòsters en trobades científiques.

INFORMES (SECTOR PÚBLIC COM PRIVAT)

Contenen informació científica, econòmica, social, tècnica, etc.

TESIS DOCTORALS I TREBALLS DE RECERCA

Treballs acadèmics originals realitzats en universitats i centres de recerca.

MEMÒRIES

Documents que recullen activitats, resultats i avaluacions d'un projecte o entitat.

NORMES I RECOMANACIONS

Guies, protocols i documents de bones pràctiques.

FÒRUMS DE DISCUSSIÓ

Intercanvi d'opinions i experiències entre professionals o experts en línia.

PATENTS

Documents que descriuen invencions i aplicacions tecnològiques.

BUTLLETINS DE DIFUSIÓ INTERNA

Publicacions internes d'organitzacions o institucions.

LLIBRES BLANCS

Documents que proposen solucions a problemes complexos i orienten decisions.

DOCUMENTS DE SOCIETATS CIENTÍFIQUES

Informes, posicionaments i consensos elaborats per societats i col·legis professionals.

La literatura grisa complementa la literatura científica i aporta informació clau per a una visió integral i actualitzada.

Aporta evidències addicionals

És sovint més recent i ràpida

Ajuda a entendre el context real

Recolza la presa de decisions en salut

Millora la qualitat de la recerca i la pràctica clínica

Organismes internacionals, administracions públiques i governs

**Informes tècnics,
documents
institucionals,
estadístiques i guies
basades en evidència**

- Organització Mundial de la Salut (OMS)
<https://www.who.int/es>
- Organització de Nacions Unides (ONU)
<https://www.un.org/es/> i agències com UNESCO, UNICEF, FAO, PNUD.
- Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE)
<https://www.oecd.org/es/about.html>
- Banc Mundial i Fons Monetari Internacional (FMI)
<https://www.imf.org/es/home>
- Ministeris (Sanitat, Educació, Cultura, etc)
- Instituts nacionals d'estadística (INE, Eurostat)
- Agències reguladores (EMA, FDA, AEMPS)

Universitats i centres de recerca

**Tesis, informes,
working papers amb
base acadèmica
sòlida**

- Universitats públiques i privades
- Centres de recerca:
 - CSIC <https://www.csic.es/es>
 - CNRS <https://www.cnrs.fr/en>
 - IRSJD <https://www.irsjd.org/ca/>
 - VHIR <https://vhir.vallhebron.com/es>
 - VHIO <https://vhio.net/es/inicio/>
 - IDIBAPS
<https://www.clinicbarcelona.org/idibaps>
- Cochrane <https://www.cochranelibrary.com/>

Institucions sanitàries i científiques, avaluació tecnologies sanitàries

**Fiables en temes de
salut pública,
evidència científica,
noves tecnologies,
tecnologies
sanitàries**

- Centres pel Control i Prevenció de Malalties (CDC)
- National Institute for Health and Care Excellence (NICE)
<https://www.nice.org.uk/>
- Instituts nacionals de salut
- Agència de Qualitat i Avaluació Sanitàries de Catalunya (AQuAS)
<https://aquas.gencat.cat/ca/inici/>
- Red Española de Agencias de Evaluación de Tecnologías Sanitarias (RedETS)
<https://redets.sanidad.gob.es/>

Repositoris institucionals

- Hospitals i administracions
- Buscar memòries i projectes
- GreyGuide Repository (repositori internacional sobre literatura gris)
<https://www.greynet.org/greyguiderepository.html>
- OpenGrey (arxiu europeu de literatura gris: referències d'informes tècnics, tesis i documents europeus)
<https://opengrey.eu/>
- Grey Matters (motor especialitzat en trobar literatura gris en salut: guies, informes, registres d'assajos clínics, etc)
<https://greymatters.cda-amc.ca/>

Recursos i bases de dades de literatura gris

<https://mural.uv.es/siloi/greylit/recursosgrey.html>

Bielefeld Academic Search Engine (BASE) <https://api.base-search.net/>

- Recull continguts de mils de repositoris institucionals i temàtics de tot el món, inclou tesis i preprints
- Metadades d'alta qualitat i filtres avançats per les cerques (tipus, idioma, any, accés obert)
- Cerca avançada que combina paraules clau amb operadors booleans

Google Scholar

<https://scholar.google.es/>

- Molta cobertura de fonts (indexa repositoris, llocs oficials, plataformes de preprints, etc)
- Cerca avançada (operadors filetype: .pdf, paraules entre cometes)
- Cal revisar els resultats, perquè no distingeix entre literatura publicada i gris.

Turning Research Into Practice (TRIP Database) <https://www.tripdatabase.com/>

- Metacercador i motor de cerca intel·ligent dissenyat per l'àmbit de la salut.
- Evidència científica d'alta qualitat per aplicar-la a la pràctica diària.
- Guies de pràctica clínica y evidència aplicada, revisions sistemàtiques, assajos clínics controlats, informes d'avaluació, documents oficials, protocols, materials educatius i informació per al pacient.
- Cerca tipus PICO
- Codi de colors (resultats etiquetats per indicar quins documents tenen més nivell d'evidència científica “verd”)
- Filtres varis (tipus de document, àrea clínica, data, etc.)

Institutional Repository for Information Sharing (IRIS) WHO/OMS

<https://iris.who.int/home>

- Informes sobre atenció centrada en la persona
- Guies, informes tècnics, documents institucionals
- Estratègic
- Polítiques d'humanització, sanitàries
- Bones pràctiques internacionals

Institutional Repository for Information Sharing Pan American Health Organization (IRIS PAHO)

<https://www.paho.org/es/politica-general-iris>

- Panamericana
- Informes tècnics, documents institucionals
- Polítiques de salut
- Avaluació de tecnologies sanitàries
- Bones pràctiques internacionals

Global Index Medicus (OMS)

<https://www.globalindexmedicus.net/es/home-es/>

- Literatura biomèdica i de salut pública
- Evidència científica de 5 regions principals de l'OMS: Àfrica, Amèrica Llatina i Carib, Mediterrani Oriental, Sud-Est Asiàtic, Pacífic Occidental.
- La majoria literatura gris

ClinicalTrials.gov

<https://clinicaltrials.gov/>

- Protocols, resultats, dades d'assaigs clínics que sovint no es publiquen en revistes científiques comercials
- Abast mundial
- Per revisions sistemàtiques
- Cerca avançada:
 - “Study Status” (estat de l'estudi), seleccionar tot tipus d'estudis o els que són en proés de reclutament.
 - “Condition/Disease” (condició o malaltia).
 - “Other terms” agregar el nom del medicament de la farmacèutica.

Es pot crear una equació de cerca propia: "Expert Search"

Webs de Societats científiques/pacients/associacions

- Federación Española de Enfermedades Raras (FEDER. Informes, enquestes, resultats d'estudis que hagin fet. <https://www.enfermedades-raras.org/>
- Rare Diseases Europe (EURORDIS) <https://www.eurordis.org/>
- Red Española de Ensayos Clínicos Pediátricos <https://www.reclip.org/>
- Asociación Española de Pediatría: <https://www.aeped.es/>
- Recull associacions pacients HSJD:
<https://www.sjdhospitalbarcelona.org/es/pacientes-y-familias/apoyo-y-acompanamiento/asociaciones-pacientes/todas-asociaciones>
- Farmaindustria: <https://www.farmaindustria.es/web/>
- Sociedad Española de Cuidados Paliativos Pediátricos (PEDPAL): <https://pedpal.es/>
- Mapa Nacional de Asociaciones de Pacientes. Somos Pacientes:
<https://www.somospacientes.com/mapa-de-asociaciones/>
- Asociación Española Contra el Cáncer (AECC) <https://www.contraelcancer.es/es>
- Associació Celíacs Catalunya <https://www.celiacscatalunya.org/>
- Plataforma de Asociaciones de Pacientes: <https://plataformadepacientes.org/>

Biblioteca Virtual en Salud (BVS)

<https://bvsalud.org/es/>

- Literatura gris i científica (tesis, documents, informes)
- Hi ha versió d'àmbit llatinoamericà:

Literatura Latinoamericana y del Caribe en
Ciencias de la Salud (LILACS):

<https://lilacs.bvsalud.org/es/>

Com citar literatura gris?

APA

- **Informe institucional:** Nom de l'entitat. (Any). Títol de l'informe (Informe No. xx). URL
Ex: Ministerio de Educación. (2022). Informe nacional de lectura académica (Informe No. 12). <https://ejemplo.com/informe-lectura>
- **Informe amb autors individuals d'una entitat:** Cognom, Inicials nom., & Cognom, Inicials nom.(Any). Títol de l'informe. Nom de l'entitat. URL
Ex: Cárdenas, L., & Molina, R. (2021). Estrategias de permanencia estudiantil. Instituto Nacional de Educación. <https://ejemplo.com/permanencia>
- **Informe anual:**
Nom de l'entitat. (Año). Título del informe anual. URL
Ex: Fundación Aula Abierta. (2022). Informe anual de programas educativos. <https://ejemplo.com/informe-anual>

Com citar literatura gris? ...

APA

- **Comunicat de premsa:**

Quan la font és un comunicat publicat per una institució o organització

Nom de l'entitat. (Any, mes dia). Títol del comunicat [Comunicat de premsa]. URL

Ex: Universidad Central. (2023, febrero 10). Nuevo centro de escritura abre sus tutorías [Comunicado de prensa].

<https://ejemplo.com/comunicado>

Com citar literatura gris? ...

APA

- **Pàgina web:**

Organització. (data de publicació). Títol de la pàgina web. URL.

Ex: Organización Mundial de la Salud. (marzo 2022). Coronavirus. Recuperado el 15 de marzo de 2022 de https://www.who.int/es/health-topics/coronavirus#tab=tab_1

- **Tuits:** Usuari [@alies]. (Any, mes, dia). El tuit íntegre [tuit]. <https://twitter.com/usuario>.

Ex: Biblioteca de la Universidad de Navarra [@unavbiblioteca]. (2020, marzo 25). Cochrane Library, Fistera, UpToDate...EBSCO Health ofrece los enlaces de más de 125 plataformas y editoriales con acceso libre a sus contenidos sobre COVID-19 ow.ly/snv330qsvQD #UnavBibliotecaEnCasa [tuit]. Twitter. <https://bit.ly/3xGFauN>

- **Entrada d'Instagram:**

Autor [@alies]. (Data de publicació). Títol [indicació del material]. Xarxa social. URL.

Ex: The Metropolitan Opera [@metopera]. (10 de noviembre de 2019). Audience favorites soprano @nadine.sierra and soprano Susanna Phillips star as Susanna and the Countess in Mozart's Le Nozze di Figaro [Fotografía]. Instagram. https://www.instagram.com/p/B4s4LKsnd7U/?utm_source=ig_web_copy_link

Com citar literatura gris?...

APA

- **Comunicació, pòster, presentació, (congressos) no publicats a revistes:**

- Cognom, Inicials nom. (Data del congrés). Títol de la presentació, ponència, etc. [Material]. Nom del congrés, Lloc. URL

Ex: Martí, D. & González, R. (23-24 de marzo de 2011). Inventario de la colección con Microsoft Access y ficheros de revisión de Millennium [Presentación]. 9º Conferencia del Grupo Español de Usuarios de Innovative (GEUIN), Sevilla, España. <https://hdl.handle.net/10171/19903>

Com citar literatura gris? ...

APA

- **Tesis:**
 - No publicades :
 - Cognom, Inicial del nom. (any). Títol de la tesis [Tesis de doctorat/màster no publicada].
Nom de la Institució Acadèmica.
- Ex: Martínez, R. (2015). Impacto del cambio climático en la biodiversidad [Tesis de doctorado no publicada]. Universidad de Barcelona.

- Publicades:

En base de dades:

- Cognom, Inicial nom. (any). *Títol de la tesis* [Tesis de doctorat/màster, Nom de la institució que va otorgar el títol]. Nom de la base de dades. URL.

En repositori de la universitat o lloc web personal:

- Cognom, Inicial nom. (any). Títol de la tesis [Tesis de doctorat/màster, Nom de la institució que va otorgar el títol]. URL de l'arxiu de la universitat o website personal
- Ex: Fernández Blanco, M. (2021). Análisis de la brecha de género en el acceso a la investigación científica en España [Tesis doctoral, Universidad Complutense de Madrid]. Teseo.

Bibliografia útil

- Biblioteca Médica del Hospital Universitario de Getafe. (2026, 23 de marzo). Literatura gris en revisiones sistemáticas: por qué no deberíamos pasarla por alto. <https://bibliogetafe.com/2026/03/23/literatura-gris-en-revisiones-sistematicas-por-que-no-deberiamos-pasarla-por-alto/>
- Biblioteca Sant Joan de Déu. (2022, octubre). Normativa citació APA i Vancouver: adaptació de Sant Joan de Déu. <https://bibliosjd.org/wp-content/uploads/2022/09/BIB-2022-normativa-APAVancouver.pdf>
- Fabián, M., Huertas, E. i Basart, A. (2017). Fichas: Literatura gris (grey literature). Universitat Oberta de Catalunya. <https://tfm-ques.recursos.uoc.edu/fitxes/es/literatura-gris-grey-literature/>
- Pujol, R. (1995). La literatura gris en expansión. SCImago. <https://www.scimagoepi.com/la-literatura-gris-en-expansion/>

Bibliografia útil...

- Sánchez C. (2020, 17 de febrero). Citar informes, reportes – Referencia bibliográfica. Normas APA actualizadas (7ª edición). https://normas-apa.org/referencias/citar-informes-reportes/#google_vignette
- Universidad de Oviedo. (2021). Guía Vancouver: Introducción. LibGuides. <https://uniovi.libguides.com/c.php?g=720401&p=5227890>
- Universidad de Navarra. (2021). Citas y plagio: Vancouver. <https://biblioguias.unav.edu/citasyplagio/Vancouver>
- Universidad de Navarra. (2020). Citas y plagio: APA. <https://biblioguias.unav.edu/citasyplagio/APA>
- Universitat Oberta de Catalunya. (202?) Com citar. <https://biblioteca.uoc.edu/ca/continguts/Com-citar/?tab=1>

Gràcies!

silvia.semaan@sjd.es